

RECENZÍÓ

Orosz Levente¹**Mindent a terrorizmusról**

Marie-Helen Maras (2016): A terrorizmus elmélete és gyakorlata

(2016, Antall József Tudásközpont, Budapest. 576. oldal)

Mit lehet tudni a terrorizmusról? Mi a története? Mik a fajtái? Mik a tendenciái? Mekkora a tényleges veszély? Mind-mind olyan kérdés, amelyre bármely érdeklődő kíváncsi lehet, ha a terrorizmus fogalma szóba kerül. A válaszok pedig, igen megtalálhatók, mégpedig nem máshol, mint Marie-Helen Maras nagyívú, a szakemberek és a laikus olvasók számára is izgalmas, érdekes, pontos információkat tartalmazó, ugyanakkor kifejezetten olvasmányos kötetében.

Maras a terrorizmus és a kriminológia avatott szakértője, számos nyugati felsőoktatási intézmény oktatója vagy meghívott előadója, korunk egyik legismertebb biztonságpolitikai szakértője. A kötet írója nem kisebb célt tűzött maga elé, mint egy olyan összefoglaló mű elkészítését, amely nem csak a terrorizmus definíciójával vagy történetével foglalkozik, de ezen túlmutatva,

¹ a Miskolci Egyetem hallgatója

RECENZIO

annak lélektani hátterét, fajtáit, és a terrorista szervezetek (terrorszervezet, terrorsejt stb.) sajátosságait, illetve, többek között regionális jellegzetességeit is elemezni kívánja.

Szinte természetesnek tekinthető, hogy a nyitófejezetben a szerző a terror fogalmával foglalkozik, és itt számos az Amerikai Egyesült Államokban született definíciót ismertet, amelyek végső kicsengésüket tekintve megegyeznek Boda József közismert leírásával, mely szerint a terrorizmus *„egy erőszakos, kíméletlen technikája a megfélemlítésnek.”*²

A kötet kiemelkedő jelentőségét adja az a pszichológiai háttér ismertetés, amely az egyes ideológiákhoz köthető terrormegjelenésen túl a terrorizmusnak, mint csoportképző erőnek a szerepét is fel kívánja tárni. A terrorizmus, mint csoporttevékenység elemzése korábban nem, vagy csak minimálisan szerepelt a magyarországi szakirodalom keretei között. Ugyanakkor érdekességként megjegyzendő, hogy míg az európai szakirodalomban *„a terrorizmus és a radikalizáció a két jelenleg legtöbbször használt kifejezés,”*³ addig Maras ezt a párhuzamot nem állítja fel, sőt a radikalizmus kifejezést kínosan kerüli.

Az európai terrorhelyzet szempontjából lényeges a magányos farkasokat bemutató fejezet, amelyben a szerző megállapítja, hogy a látszólag egyedül tevékenykedő terroristák mögött a gyakorlatban mindig egy komplex hálózat tevékenykedik, még

² BODA József (2007): A terrorizmus rövid története és az ellene való fellépés lehetőségei. Rendvédelem-történeti Füzetek XIII. évf. 16. sz. 46. o.

³ BÁCS Zoltán György (2017): A radikalizáció és a terrorizmus kapcsolata, egyes formái, gondolatok a megelőzés lehetséges perspektíváiról. Nemzetbiztonsági Szemle 2017/1. 20. o.

RECENZIO

akkor is, ha képesek még az avatott szemek előtt is rejtve maradni. Magyarországon hasonló következtetésre jutott kutatásai során Hankiss Ágnes, aki Maras-val párhuzamos gondolatokat vetett papírra.⁴

Roppant alapos kutatómunka áll a „Terrorista szervezetek és sejtek” fejezet mögött, amelyben a szerző különös aprólékossággal elemzi az egyes terrorcsoportok végrehajtó állományának felépítését, ezzel megteremtve a keretet a további szerkezetani kutatások számára.

Hasonló alaposságot mutat a szerző a terrorcselekmények tervezését és kivitelezését bemutató fejezet kidolgozása során is, amelyben a közismert robbantásos merényleteken, fegyveres támadásokon, légi jármű eltérítéseken túl olyan kevésbé ismert terror módszerekre is kitér, mint a tűz használata, amelyről a hazai szakirodalomban legutóbb Besenyő János is értekezett.⁵ Ezen túlmenően többek között az Iszlám Állam tevékenységében az elmúlt időszakban megszokottá vált csonkításos megfélemlítések szerepe is terítékre kerül.

Maras gondolati ívében jól érezni, hogy *„a tömegpusztító fegyverek, és elsősorban a biológiai támadásra alkalmas eszközök világméretű elterjedése a XXI. század egyik*

⁴ HANKISS Ágnes (2017): „ÉGESD EL ŐKET!” Európai terror – A magányos merénylő legendája. <http://www.hamvasintezet.hu/hu/hirek/hankiss-agnes-irasa-a-magyar-idokban.html> (letöltés időpontja: 2017. szeptember 03.)

⁵ BESENYŐ János (2017): Inferno terror. Az erdőtűz előidézése, mint a terrorizmus egyik új formája. *Hadtudomány: A Magyar Hadtudományi Társaság Folyóirata* 27.(1-2) 84-95. o.

RECENZIO

*legjelentősebb biztonsági kockázatát hordozza magában,*⁶ éppen ezért külön fejezetet szán a CBRN-terrorizmusnak, amely még nem elterjedt témája a hazai szakirodalomnak. A szerző úgy fogalmaz, hogy a biológiai fegyverek *„sokkal hozzáférhetőbbek, olcsóbbak és könnyebben előállíthatók, mint a nukleáris fegyverek, mégis potenciálisan azzal összevethető pusztító erővel rendelkeznek,*⁷ és itt nem szabad elfeledkezni arról a tényről sem, hogy egy ilyen típusú eszközzel végrehajtott támadás során *„az akció kivitelezési költsége, akárcsak a felfedés eshetősége alacsony.”*⁸

Külön fejezetek foglalkoznak olyan kiemelt jelentőségű kérdésekkel, mint a terrorizmus finanszírozása, a terrorizmus és a belbiztonság viszonya, a veszélyek csökkenése, a hírszerzés és az elhárítás, de igazán értékesnek tekinthetők az egyes regionális aspektusokat (Latin-Amerika⁹, Európai Unió, Közel-Kelet, Ázsia) feltáró, egyben számos terrorszervezetet is bemutató, valamint a legújabb kihívásokat elemző (bűnözés és terror, kritikus infrastruktúrák stb.) részek is. Magyarország és az Európai Unió jelenlegi terrorfenyegetettségének szempontjából lényegesnek tekinthető, hogy Maras, amint a hazai

⁶ KASZNÁR Attila (2015): A biztonságtudatosság nemzeti programban történő megjelenítésének fontossága. *Terror&Elhárítás* 2015/2. 15. o.

⁷ MARAS, Marie-Helen (2016): A terrorizmus elmélete és gyakorlata. Antall József Tudásközpont. Budapest. 152. o.

⁸ KASZNÁR Attila (2012): Bioterrorizmus. *Terror&Elhárítás* 2012/2 26. o.

⁹ Latin-Amerikáról lásd részletesebben: BÁCS Zoltán György: A latin-amerikai terrorizmus gyökerei és azok néhány következménye. *Terror&Elhárítás*. 2017/1-2. szám. 114-172. o.

RECENZIO

szakirodalomban Laufer Balázs tette,¹⁰ kiemelt hangsúlyt helyez a határellenőrzés rendszerére.

Kiemelendő, hogy Maras a terrorizmus elhárításának gyakorlatában különösen fontosnak tartja a modern technológiák használatát, és azok szerepét, valamint helyét hasonlóan helyezi el, mint azt a hazai szakirodalomban Dobák Imre tette.¹¹

Amennyiben kritikát kell megfogalmazni, akkor nem lehet elhallgatni, és az írás hiányosságaként kell említeni a túlzottan egyoldalú, gyakorlatilag csak az Amerikai Egyesült Államokban született fogalmak kizárólagos fogalomrendszerként történő alkalmazását. A tudományosság ilyen szinten megvalósuló egyirányú torzulása a kiegyensúlyozottság és a teljesség sérülését okozza. Valószínűleg sokkal teljesebb lett volna a kép, ha az európai szakértők fogalomalkotásai is tágabb teret kapnak a kötetben.

Végző soron leszögezhetjük, hogy Maras kísérlete sikerrel végződött, és valóban a laikusoktól a szakemberekig minden érdeklődő hasznára válhat az Antall József Tudásközpont kiadásában, a szakmai kívánalmaknak is megfelelő fordítással megjelent, kiváló munka.

¹⁰ LAUFER Balázs (2015): A migráció kockázatai és nemzetbiztonsági kezelésük. In: Hautzinger Zoltán (szerk.): Migráció és rendészet. Magyar Rendészettudományi Társaság Migrációs Tagozat. Budapest. 85-104. o.

¹¹ DOBÁK Imre (2017): Technikai típusú információgyűjtés a változó biztonsági kihívások tükrében. Hadmérnök XII. évf.:(2.). 235-249. o.